

SOONG CO SINGING OF SAN DIU PEOPLE IN LUC NGAN, BAC GIANG

Nguyễn Thị Minh Thu^{1*}, Ngô Hiền Lâm Phương²¹TNU – University of Education²Tan My Secondary School, Bac Giang city

ARTICLE INFO		ABSTRACT
Received:	19/9/2022	The San Diu ethnic group is one of the peoples who still preserve the traditional folk songs called "Soong co". Soong co singing has been formed, existed and developed along with the existence and development of the San Diu ethnic group, now being handed down mainly in some areas such as Thai Nguyen, Tuyen Quang, Vinh Phuc and Bac Giang. In particular, the Soong co songs of the San Diu people in Bac Giang have both similar and different features and appearance compared to other regions. To clarify this, we conducted fieldwork to collect data, analyze texts, compare documents, and synthesize and interdisciplinary research. The research results showed that the folk songs of the San Diu people have both cultural and literary value. Their lyrics content is rich, imbued with their own identity, especially the love songs; their structure is close to Tang poetry, but the language is extremely simple and rustic, creating an attraction of Soong co songs.
Revised:	30/9/2022	
Published:	30/9/2022	
KEYWORDS		
Soong co singing		
San Diu people		
Luc Ngan district		
San Diu folk-song		
San Diu culture		

HÁT SOỌNG CÔ CỦA NGƯỜI SÁN DÌU Ở LỤC NGẠN, BẮC GIANG

Nguyễn Thị Minh Thu^{1*}, Ngô Hiền Lâm Phương²¹Trường Đại học Sư phạm - ĐH Thái Nguyên²Trường THCS Tân Mỹ, thành phố Bắc Giang

THÔNG TIN BÀI BÁO		TÓM TẮT
Ngày nhận bài:	19/9/2022	Dân tộc Sán Dìu là một trong số ít những dân tộc còn gìn giữ được những bài dân ca truyền thống mà họ gọi là "Soọng cô". Hát Soọng cô đã hình thành, tồn tại và phát triển cùng với sự tồn tại và phát triển của dân tộc Sán Dìu, hiện được lưu truyền chủ yếu ở một số địa bàn như Thái Nguyên, Tuyên Quang, Vĩnh Phúc và Bắc Giang. Trong đó, những bài Soọng cô của người Sán Dìu ở Bắc Giang có diện mạo, đặc điểm vừa tương đồng, vừa khác biệt so với các vùng khác. Để làm rõ điều này, chúng tôi đã tiến hành điền dã để thu thập tư liệu, phân tích văn bản, đối chiếu giữa các tư liệu và tổng hợp, nghiên cứu liên ngành. Kết quả nghiên cứu cho thấy, những bài dân ca của người Sán Dìu vừa có giá trị văn hóa vừa có giá trị văn học. Nội dung lời hát phong phú, đậm đà bản sắc riêng, đặc biệt là những bài ca giao duyên phản ánh về chủ đề tình yêu, cấu tứ gần với thơ Đường nhưng ngôn ngữ lại vô cùng giản dị mộc mạc đã tạo nên sức hấp dẫn của những bài hát Soọng cô ấy.
Ngày hoàn thiện:	30/9/2022	
Ngày đăng:	30/9/2022	
TỪ KHÓA		
Hát Soọng cô		
Người Sán Dìu		
Huyện Lục Ngạn		
Dân ca Sán Dìu		
Văn hóa Sán Dìu		

DOI: <https://doi.org/10.34238/tnu-jst.6526>

* Corresponding author. Email: thuntm@tnue.edu.vn

1. Giới thiệu

Dân tộc Sán Diu là một dân tộc có tâm hồn thơ ca phong phú, yêu thích ca hát, dùng tiếng hát để ca ngợi quê hương, xứ sở, ca ngợi lao động, tình yêu lứa đôi và khát vọng về một cuộc sống ấm no. Người Sán Diu sử dụng một số làn điệu trong hát đối đáp giữa nam và nữ trong các hoạt động văn hóa có tên gọi là hát Soọng cô. Hát Soọng cô đồng hành cùng người Sán Diu sinh sống ở nhiều vùng như Bắc Giang, Tuyên Quang, Vĩnh Phúc, Thái Nguyên,... nhưng khu vực huyện Lục Ngạn tỉnh Bắc Giang được xem là cái nôi của loại hình dân ca này. Tác giả Ma Khánh Bằng có nhận định rằng: “*Soọng cô, một lối hát giao duyên giữa nam nữ bằng thơ, cũng tương tự Sli, lượn của người Tày, Nùng... Một số bài được ghi lại rồi nhân thành nhiều bản trao tay nhau học. Những bài bản cứ sai khác mãi, vì khi sao chép người ta tùy tiện thêm bớt, cho nên có rất nhiều dị bản. Song cái hấp dẫn, cái sống động lại không phải ở bài bản được cố định thành văn, mà là ở những lời thơ của người hát tự ứng tác cho hợp cảnh, hợp người. Cái đó mới là cái vốn vô tận của Soọng cô*” [1, tr 136].

Nghiên cứu về hát Soọng cô trước hết phải kể đến hai bài viết *Hát Soọng cô Sán Diu xã Hóa Thượng, Đồng Hỷ Thái Nguyên* [2], *Hát Soọng cô của người Sán Diu ở Tuyên Quang* [3]. Các bài viết này đã giới thiệu về những vấn đề cơ bản như phân loại, lề lối hát, nội dung, thể thơ và lưu truyền, qua đó dựng lại diện mạo của hát Soọng cô gắn với từng địa bàn cụ thể. Hát Soọng cô cùng với nhiều hình thức dân ca các dân tộc thiểu số cũng được nhiều tác giả nghiên cứu theo hướng bảo tồn, phát huy trong đời sống từ khá sớm [4]. Gần đây, hát Soọng cô cũng vẫn tiếp tục được quan tâm tìm hiểu như một phần giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Sán Diu cần được bảo vệ, duy trì, và phát huy gắn với phát triển du lịch [5], [6].

Kế thừa những nghiên cứu đã có, chúng tôi tiếp tục tìm hiểu về hát Soọng cô của người Sán Diu ở Lục Ngạn, Bắc Giang để thấy được diện mạo, giá trị nội dung tư tưởng và một số đặc điểm hình thức nghệ thuật ngôn từ của loại hình dân gian này nhằm góp phần vào việc bảo tồn và phát huy nét đặc sắc văn hóa của đồng bào dân tộc Sán Diu trong đời sống hiện nay.

2. Phương pháp nghiên cứu

Chúng tôi tiến hành điền dã thực tế vào những tháng đầu năm 2022 tại thôn Đồng Tuấn, xã Thanh Hải, huyện Lục Ngạn, tỉnh Bắc Giang để phỏng vấn, ghi âm, ghi hình các nghệ nhân, người dân để thu thập thêm tư liệu các bài dân ca và những vấn đề có liên quan. Chúng tôi đã gặp nghệ nhân Phan Văn Minh, chủ nhiệm câu lạc bộ Sán Diu thôn Đồng Tuấn và được ông cung cấp 03 cuốn sách chép tay tư liệu về hát Soọng cô. Bên cạnh đó, bài viết còn sử dụng phương pháp phân tích văn bản, so sánh đối chiếu, phương pháp nghiên cứu liên ngành để phân tích giá trị về nội dung, hình thức nghệ thuật lời hát Soọng cô gắn với các yếu tố về văn hóa, phong tục, tập quán của người người Sán Diu.

3. Kết quả và bàn luận

3.1. Khái quát về vùng hát Soọng cô ở Lục Ngạn, Bắc Giang

Cũng giống như nhiều dân tộc thiểu số khác, văn hóa dân ca của người Sán Diu ở Lục Ngạn được hình thành, tồn tại và phát triển cùng quá trình tồn tại và phát triển của dân tộc trong cuộc cách mạng dân tộc, dân chủ nhân dân cũng như trong quá trình bảo vệ, xây dựng quê hương đất nước.

Xã Giáp Sơn (Lục Ngạn) là nơi có câu lạc bộ (CLB) Dân ca Sán Diu đầu tiên trên địa bàn huyện và nhiều nghệ nhân tâm huyết với làn điệu Soọng cô như Nghệ nhân Ưu tú Nguyễn Văn An hay Trần Văn Ba... Nơi đây còn có hàng chục thành viên khác góp sức sưu tầm, truyền dạy dân ca cho giới trẻ, tổ chức các buổi hát giao lưu dân ca trong và ngoài địa phương... Đến nay lớp truyền dạy cho thanh - thiếu niên vẫn được duy trì vào các ngày cuối tuần. Các thành viên trong CLB tích cực sưu tầm các bài hát cổ và tổ chức sáng tác đặt lời mới cho hàng trăm bài hát, làm phong phú thêm cho kho tàng dân ca dân tộc mình, trong đó có nhiều bài ca ngợi Đảng, Bác Hồ, quê hương, đất nước, ca ngợi công cuộc xây dựng đời sống mới, lên án hủ tục,... Một nghệ nhân

khác ở Lục Ngạn cũng rất tâm huyết với việc lưu truyền Soọng cô, đó là ông Phan Văn Minh, cư trú ở thôn Đông Tuấn, xã Thanh Hải, huyện Lục Ngạn. Trong quá trình điền dã, tôi được biết ông đã sưu tầm, tập hợp được 3 cuốn tư liệu bài hát Soọng cô với những chủ đề khác nhau. Tất cả những tài liệu này đều được ông viết tay.

Theo các nghệ nhân nơi đây, đối với hình thức hát giao duyên ban đêm thường có một bên nam và bên nữ ngồi hoặc đứng đối diện nhau, hai bên hát ăn nhịp theo từng bước chuyển tiếp như: Hát mở đầu (Pát cô thối), mời gọi cùng hát (soi cô). Tiếp đến là hát tỏ tình trai gái (long hoi cô), hát mời ăn đêm (sêch phan cô), hát gà gáy năm canh (cay tháy cô), hát sáng bình minh (then song cô) và cuối cùng là hát chia tay hẹn gặp lại (hun lý cô). Dân ca Sán Dìu chủ yếu được truyền khẩu trong dân gian, lớp trước truyền cho lớp sau. Có người vừa hát vừa sáng tác bài hát từ đó mà dân ca ngày càng phát triển phong phú. Ngoài ra, đối với hát đám cưới, Soọng cô có những sắc thái và các bước riêng như hát xin được vào dâng lễ tổ tiên, hát khai hoa tửu, hát chúc tổ tiên và đồ vui với trường đoàn đón dâu, tiếp đó mới đến hát giao duyên trai gái hai họ. Khi hát, mọi người luôn bắt nhịp một cách rất tự nhiên, ứng tác nhanh trong từng hoàn cảnh.

3.2. Giá trị nội dung lời hát Soọng cô ở Lục Ngạn, Bắc Giang

Dân ca Sán Dìu là tiếng nói của nhân dân, do tập thể nhân dân lao động sáng tạo nên trong quá trình lao động và sản xuất. Với bản chất cần cù và thuần hậu của mình, người Sán Dìu đã tạo nên phong cách lãng mạn, lạc quan, yêu đời, phóng khoáng và giàu chất trữ tình trong những bài dân ca mà người Sán Dìu gọi là Soọng cô. Những bài dân ca này thường mang nội dung ngợi ca cảnh đẹp thiên nhiên, tình yêu quê hương, đất nước, tình đoàn kết và tình yêu đôi lứa. Cũng giống với ca dao, dân ca của người Kinh, nhiều bài hát Soọng cô ca ngợi những phẩm chất tốt đẹp của người dân lao động nhưng cũng có bài châm biếm, đả kích những thói hư tật xấu. Khát vọng, ước mơ muốn vượt qua cuộc sống khó khăn, gian khổ để xây dựng một cuộc sống ấm no hạnh phúc cũng là chủ đề của nhiều bài dân ca.

3.2.1. Hát Soọng cô thể hiện tình yêu đôi lứa

Soọng cô là lời hát giao duyên nên nội dung bao trùm của các bài Soọng cô vẫn là tình yêu đôi lứa. Bởi thế, những cuộc hát có khi kéo dài đến mấy đêm liền của các nam thanh nữ tú (các bài hát đêm thứ nhất chỉ được phép hát lại vào đêm thứ năm) khiến cho kho tàng Soọng cô của dân tộc Sán Dìu tích lũy được khối lượng lớn lời ca đủ để biểu hiện những sắc thái tinh tế trong tình yêu. Tình yêu muôn màu muôn vẻ được thể hiện qua những lời ướm hỏi, khao khát, nhớ mong.

Những bài hát đối đáp Soọng cô chia làm nhiều loại: Hát giao lưu, hát giao duyên, hát tìm hiểu, hát chúc mừng, hát xin phép, hát tâm sự, hát mời. Mỗi cuộc hát luôn có mặt của các bậc cao niên và nam thanh nữ tú. “Khi những người con trai, con gái sang làng khác tìm hiểu, hát giao duyên thì gọi là khách, trai gái ở làng thì gọi là chủ. Nếu có người cao tuổi đưa đi đến các làng thì làng đó là chủ” [7, tr.1].

Ban đầu, những chàng trai sẽ có lời hát để xin phép gia chủ được ở lại hát giao duyên. Sau đó bên nữ sẽ đáp lời.

Bên nam

Phiên âm tiếng Sán Dìu

*Dọn mong sếnh nhóng sin choác uSong nhít
cai thối hay nhĩ mú*

Ngoi kẹn nhín tô mạo kảm mun

Kỵ hoi bi nóng tạo sựy mú

Dịch nghĩa:

Kìa em áo tím đứng xa trông

Có phải là em hôm chợ phiên

Bởi hội đông người không dám hỏi

Anh gửi miếng trầu đến em chưa

Bên nữ

Phiên âm tiếng Sán Dìu

Nhóng hống ngoi

Ná kẹn bi nóng tạo ngoi ca

Ná tạo bi nóng tạo ngoi ốc

Bi nóng tạo ốc ngoi lỏi lén

Dịch nghĩa:

Anh nói gửi trầu có thấy đâu

Anh nói gửi cau em chẳng thấy

Chẳng thấy trầu cau anh gửi đến

Trầu cau đến nhà hẹn hết duyên [7, tr.50].

Sau những câu hát làm quen, nam nữ bắt đầu hát để thổ lộ tâm tư, tình cảm của mình, xen vào những câu hỏi tên tuổi, anh em họ mạc, quê hương bản quán, hỏi thăm sức khỏe. Bạn hát đối đáp với nhau bằng những lời ướm hỏi xa xôi như đi qua mây con đò, mây ngọn núi, bao khúc sông, làm cho không khí đêm hát trở nên đầm ấm, thân mật. Ở mọi tình huống, những câu hát đòi hỏi phải có sự nhanh trí, tài ứng khẩu, đối tượng bị trêu ghẹo có khi là những cô gái, nhưng nhiều khi ở thế bị động họ lại chuyển sang thế chủ động gây lúng túng cho đối phương.

3.2.2. Hát Soọng cô phản ánh niềm kính trọng tổ tiên, ông bà, người già và những người làng

Tôn kính người già là biểu hiện một nếp sống đẹp có văn hóa, phù hợp với truyền thống đạo lý của dân tộc ta. Đối với người Sán Dìu, cuộc vui hát không chỉ của nam nữ thanh niên hay của một gia đình mà là của thôn làng. Vì vậy, cứ mỗi một cuộc hát, già trẻ, trai gái đều kéo đến chung vui. Nếu có người cao tuổi đưa đi, khi đến nhà chủ hát, bên khách phải tươm trầu cau mời và xin phép mới được hát. Đây cũng là dịp để khách hát chúc sức khỏe các bậc phụ lão trong làng, vừa như ngõ ý mời các cụ già vui hát cùng con cháu. Lời các bài hát làm ấm lòng các bậc cao niên. Ngày xưa còn trẻ, các già làng cũng đã từng trải qua những giây phút tươi vui và giờ đến lượt con cháu nối tiếp truyền thống xưa trong buổi hát này. Niềm vui lấp lánh trong mắt người già, trong tiếng ngậm của con trẻ. Đặc biệt, đối với người Sán Dìu, lòng thành kính tổ tiên, ông bà và tình cảm nồng hậu với những người xung quanh là một phẩm chất tốt đẹp của người Sán Dìu. Nét văn hoá ấy được lưu giữ trong những câu hát Soọng cô.

3.2.3. Hát Soọng cô phản ánh tình yêu lao động

Chiếm một phần đáng kể trong Soọng cô là những bài hát về tình yêu lao động. Từ bao đời nay, người Sán Dìu đã phải vật lộn chinh phục thiên nhiên khắc nghiệt để biến đồi sỏi đất khô cằn thành ruộng đồng màu mỡ. Trong vất vả lam lũ ấy, tiếng hát Soọng cô vẫn vang lên xua đi nỗi nhọc nhằn. Trai gái Sán Dìu đến với nhau để thổ lộ tâm tình không chỉ thông qua những đêm hát mà họ còn hát với nhau ở tất cả mọi nơi khi cùng lao động sản xuất, thể hiện niềm lạc quan, yêu đời, lời ca tiếng hát giúp họ xua đi những mệt mỏi vất vả:

Phiên âm tiếng Sán Dìu

Xun dzen thông dzong sộ

Nàm nhúy bút thông đèn

Háo chấy dzy hu mụ

Háo nhúy dzy công cu

Dịch nghĩa

Xuân nói cùng chung ngôi

Trair gái mỗi người một việc

Trair tốt chăm bố mẹ

Gái tốt chăm ông bà [7, tr.11].

Do sự phân công lao động rõ ràng trong gia đình người Sán Dìu, dù đã theo chế độ phụ quyền thì vị trí của người phụ nữ vẫn phần nào được coi trọng. Thực tế, người phụ nữ Sán Dìu đóng vai trò quan trọng trong sản xuất và cuộc sống gia đình. Tuy người đàn ông có vị trí cao trong xã hội nhưng trong hoạt động gia đình thì phụ nữ lại nắm quyền quyết định. Trong nhiều bài hát, người Sán Dìu nhấn mạnh đến sự phân công lao động theo giới tính, người phụ nữ gắn với công việc gia đình, người đàn ông gắn với công việc xã hội.

3.3. Đặc điểm nghệ thuật hát Soọng cô ở Lục Ngạn, Bắc Giang

3.3.1. Thể thơ

Người Sán Dìu có nguồn gốc từ một tộc người nhỏ ở Quảng Đông (Trung Quốc), do đó, tiếng nói của người Sán Dìu gần với tiếng Trung Quốc. Tuy nhiên, không phải người Sán Dìu nào cũng biết viết chữ Hán. Những bài thơ chữ Hán được sưu tầm lại hầu hết do bộ phận những thầy cúng tự ghi chép lại. Ở Soọng cô của người Sán Dìu, mỗi bài ca là một bài thơ được nhân dân lao động sáng tác, truyền miệng và được ghi lại bằng chữ Hán theo thể thất ngôn tứ tuyệt. Một số bài thơ có những biến tấu bằng những câu ba chữ hoặc năm chữ: câu đầu tiên chỉ có ba chữ, ba câu sau mỗi câu 7 chữ. Khi hát đối đáp trong ngày cưới, những lời ca giao duyên, mời khách đáp bên chủ và bên khách lại có kết cấu khác biệt. Những bài thơ này có 4 câu, câu đầu chỉ có 3 chữ, 3 câu còn lại có 7 chữ. Nội dung câu thơ đầu thường chỉ thời gian, hay sự vật chính trong bài thơ.

Phiên âm tiếng Sán Dìu*Háo hói en**Nhòng kim dzíu thúi tiêm mọo rên**Lòng lý dđi dzim dzêch ít hói**Sòn chấy dđi dzon kị man nèn.***Dịch nghĩa**

Điều thuốc ngon

Em nay tay vụng, vè không tròn

Chàng nay vui lòng, hút một điều

Cho con cháu mãi nhớ thuốc ngon [7, tr.51].

Khi dịch sang chữ Việt, có nghệ nhân đã chuyển thành thể thơ lục bát: bài thơ có bốn câu, chia thành hai cặp, mỗi cặp câu trên có sáu chữ và câu dưới có tám chữ. Tuy nhiên, qua việc nghiên cứu cuốn sách ghi chép của tác giả Phan Văn Minh, ông dịch ý các bài thơ theo thể thất ngôn tứ tuyệt, ý thơ dịch sát với văn bản chữ Hán.

3.3.2. Kết cấu

Với thơ ca truyền thống Việt Nam, hình thức kết cấu gồm các dạng thức: Kết cấu hai vế đối đáp; kết cấu trùng điệp. Hai kiểu kết cấu này cũng thể hiện khá rõ trong dân ca Sán Dìu. Lối kết cấu đối đáp được thể hiện rõ nét nhất trong hát đố giữa các đôi nam nữ và ngược lại. Hát đối đáp thể hiện một cách sinh động và chân thực về mọi mặt của đời sống lao động cũng như tư tưởng, tình cảm của người dân, đặc biệt là tình yêu đôi lứa. Hát đối đáp cũng là một hình thức để giao hòa tình cảm của cá nhân và tập thể qua cách thức thể hiện thật trữ tình. Lối hát đối đáp sinh ra từ cuộc sống lao động và nghệ thuật tập thể, từ yêu cầu trao đổi tình cảm giữa cá nhân với xã hội.

Cũng như trong ca dao trữ tình Việt Nam, kết cấu trùng điệp xuất hiện nhiều trong thơ của người Sán Dìu. Với sự lặp lại cả một ý thơ, dòng thơ, thậm chí cả khổ thơ để nhằm biểu đạt những cung bậc tình cảm sâu sắc của con người. Bởi Soọng cô chủ yếu là phần hát đối đáp giao duyên, người xướng dẫn câu hát đố, người đáp phải chọn những câu hợp cảnh hợp tình để hát đáp câu hỏi:

Đây là lời khách hát chúc mừng gia chủ khi
lên nhà mới:

Phiên âm tiếng Sán Dìu*Sọng theo sênh cô, hô chúy ca**Chúy ca hí ớc, xỵ lòng ngà**Ít nèn hí ớc, sen nèn suy**Sen nèn man dzoi báo phênh ca.***Dịch nghĩa:**

Hát khúc tình ca mừng chủ nhà

Gia chủ dựng xây như rang rông

Một năm làm nhà ngàn năm ở

Ngàn năm vạn đời được bình an.

Và lời hát của chủ nhà đáp lại:

Phiên âm tiếng Sán Dìu*Nhòng kim hô hí, lòng hô hí**Xây ca hpp hí, chúy nhìn phồ**Hô hí chúy nhìn, thai hu cùi**Ngô ắp vọng sút, mọn cong hồ.***Dịch nghĩa:**

Nàng vui chúc mừng, chàng chúc mừng

Cùng nhau chúc phúc bà chủ nhà

Phúc thọ an khang đại phú quý

Gia cầm thả ra đầy ao nhà [7; tr.65].

3.3.3. Hình ảnh

Những bài hát Soọng cô thường mang nội dung ngợi ca cảnh đẹp thiên nhiên, con người, tình yêu quê hương, đất nước, tình đoàn kết và tình yêu đôi lứa. Con người là chủ thể trung tâm, do vậy cũng trở thành hình ảnh xuất hiện nhiều trong những bài Soọng cô với đặc điểm giàu tình cảm, mến khách và rất chân thật. Các bài hát hướng đến giá trị Chân – Thiện – Mĩ, đề cao phẩm chất tốt đẹp của con người và cuộc sống người dân miền núi đậm đà tình người:

Phiên âm tiếng Sán Dìu*Háo hụ thoi nhìn hác**Chen sà hoen lốc xìn**Hác tạo thênh sèn sộ**Hàng hông bút thộng sìn.***Dịch nghĩa**

Dâu tốt tiếp khách đến

Đun nước pha trà mời người thân

Khách tới ngồi giữa nhà

Đi nhẹ không tung bụi [7, tr.12].

Trong nhiều bài hát Soọng cô, người Sán Dìu còn dùng những hình ảnh thiên nhiên để giải bày tâm sự và tăng tính biểu cảm cho thơ, trong đó, tiêu biểu là hình ảnh “mùa xuân”. Mùa xuân

là mùa đầu tiên và cũng là mùa đẹp nhất trong năm. Đối với người miền núi, mùa xuân còn là mùa của tình yêu và các lễ hội, là mùa của đôi lứa yêu nhau. Họ cùng nhau đi chợ phiên, hát giao duyên và chơi các trò chơi truyền thống. Vậy nên, không quá ngạc nhiên khi mùa xuân trở thành cảm hứng bất tận trong các bài hát Soong cô ở Lục Ngạn, Bắc Giang.

Phiên âm tiếng Sán Dìu

Xun lời vĩa cháo dzong

Thòi cóc thoại then vi

Sèn thèn kim nhìn chóc

Dziu nhìn soi hoi thòi.

Dịch nghĩa

Đến xuân hoa nở sớm

Đầu sừng lùì trời bay

Ruộng trước người nay làm

Người thu ở sau đầu [7, tr.89].

Ngoài ra, các tác giả còn lựa chọn những hình ảnh của núi rừng để thể hiện sự gắn bó, không thể tách rời: cá – nước, hươu nai – rừng, rồng – đại dương. Sử dụng những hình ảnh của núi rừng để ngụ ý về tình cảm của con người là một cách diễn đạt rất gợi hình, gợi cảm lại ý vị, kín đáo. Lựa chọn những hình ảnh có khả năng diễn tả chính xác nội dung cần biểu hiện làm cho những câu ca trở nên sinh động và có tính biểu cảm cao, gây được ấn tượng mạnh mẽ với người đọc.

4. Kết luận

Soong cô mang nghệ thuật của ngôn ngữ dân gian, với lối ví von giản dị làm cho câu hát dễ thuộc và dễ nhớ. Từ xa xưa, người Sán Dìu đã sáng tác Soong cô thành bài bản trao tay nhau học. Vì sao chép nên người ta có thể thêm bớt, làm cho lời bài hát phong phú, gợi cảm hơn phù hợp với từng hoàn cảnh. Cái hấp dẫn, sống động đọng lại và có sức sống mãnh liệt gắn bó với người Sán Dìu chính là ở những lời thơ của người hát, đó là nguồn vốn vô tận. Tuy nhiên, từ trước tới nay, hát Soong cô của người Sán Dìu tuy đã được sưu tầm và dịch nhưng số lượng vẫn rất hạn chế, những nghiên cứu chưa thật đầy đủ. Vì vậy khám phá về hát Soong cô của người Sán Dìu ở Lục Ngạn, Bắc Giang vẫn là việc làm cần tiếp tục, có ý nghĩa quan trọng đối với việc giữ gìn, phát huy loại hình văn hóa đặc sắc ở các địa phương nói riêng và cả nước nói chung.

TÀI LIỆU THAM KHẢO/ REFERENCES

- [1] K. B. Ma, *San Diu people in Vietnam*. Social Science Publishing House, 1983.
- [2] T. N. Nguyen, "Soong co singing of San Diu in Hoa Thuong Commune, Dong Hy, Thai Nguyen," *The internal magazine of national University of Art Education*, 2015. [Online]. Available: <http://www.spnttw.edu.vn/articledetail.aspx?articleid=3451&sitepageid=650>. [Accessed August 15, 2022].
- [3] M. C. Nguyen, "Soong Co singing of the San Diu people in Tuyen Quang," *Traditional culture*, October 16, 2021. [Online]. Available: <https://vhnt.org.vn/hat-soong-co-cua-nguoi-san-diu-o-tuyen-quang/>. [Accessed August 15, 2022].
- [4] Q. C. Nong, "Deeply exploiting ethnic minority folk songs," *Journal of Literary Studies*, no. 1, pp. 81-87, 1967.
- [5] Q. H. Tran, "The role of the community in protecting and promoting the traditional cultural values of the San Diu ethnic group in Van Don island district, Quang Ninh province," *Journal of Ethnic Studies*, vol. 9, no. 2, pp. 117-124, 2020.
- [6] D. Chien, "Preserve and promote the traditional culture of ethnic minorities in association with tourism development," *Art and Culture Magazine*, no. 450, pp. 62-64, January 2021.
- [7] V. M. Phan, *San Diu folksong - The one night singing show*, Handwritten mat, 2008.